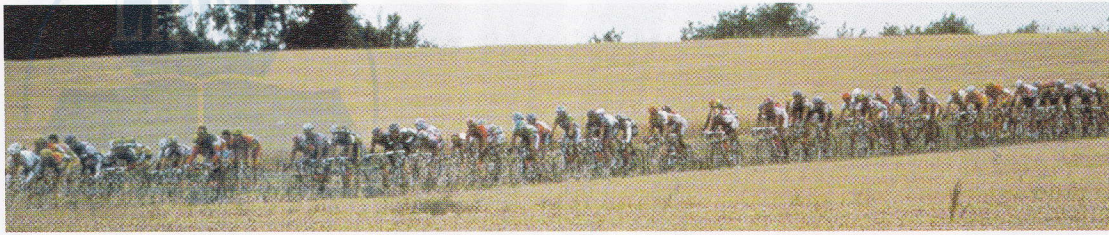

enciclopedia pentru tineri

Sporturile

enciclopedia rao

Această lucrare face parte din colecția *Enciclopedia pentru tineri*. Ea a fost realizată sub conducerea editorială a lui Claude Naudin.

Conceptie grafică: Anne Boyer

Directorii editoriali: Alda Castagnetti,
Domenico Gasparri,
Lidia Santocanale, Françoise
Vibert-Guigue, Brigitte Bouhet

Coordonare științifică: Fernando Noris

Director artistic: Cesare Baroni

Machetă: Emilio Valenti, Pierluigi Zito,
François Huertas

Copertă: Alberto Mantovani

Cercetare iconografică: Giulia
Lucchelli, Valerie Delchambre

Traducere din limba franceză
și adaptare:
Mihai-Dan Pavelescu

Les Sports © Larousse / HER 2000
© Larousse / VUEF 2001
21, Rue du Montparnasse
75 283 Paris Cedex 06

Sporturile
© Enciclopedia RAO, 2001
pentru versiunea în limba română

ISBN: 973-8175-16-x

Orice reproducere, preluare parțială sau integrală, prin orice mijloc, a textului și/sau a iconografiei cuprinse în lucrarea de față sunt strict interzise, acestea fiind proprietatea exclusivă a editorului.

d e s c o p e r i ț i e n c i

Sporturile

**Această enciclopedie prezintă sporturile
ce pot fi practicate de amatori sau de profesioniști.**

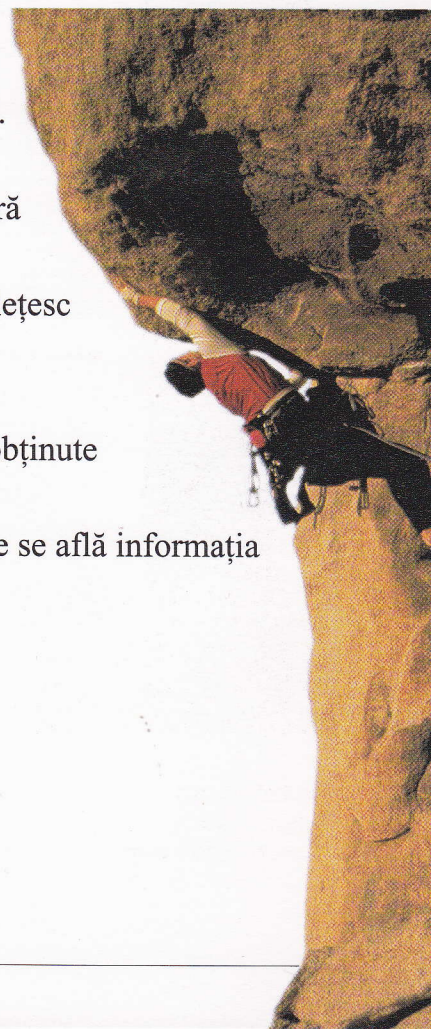
Cum să folosiți această carte

Această lucrare este alcătuită din patru părți.
Fiecare dintre ele este introdusă printr-un
sumar care enumeră diferitele capitole și oferă
informații despre conținut.

Fotografiile mari de pe paginile duble însuflețesc
textul și ilustrează teme importante asociate
lumii sportului și campionilor ei.

La sfârșitul lucrării sunt inserate succesele obținute
de sportivii români la Jocurile Olimpice.

Indicele vă ajută să găsiți repede pagina unde se află informația
pe care o căutați.

Enciclopedia pentru tineri

Titlul capitolului
Fiecare capitol se desfășoară pe una sau mai multe pagini.

Textul introductiv
oferă un rezumat al subiectului care va fi tratat în capitol.

Fotografia panoramică
ilustrează unul dintre subiectele capitolului.

Coloanele marginale
conțin informații despre subiectele complementare.

În Grecia antică, „atletism” desemna inițial ansamblul tuturor sporturilor practicate la Jocurile Olimpice. După proliferarea probelor, termenul s-a rezumat la alergări, sărituri și aruncări.

A tletism

bloo-starturi: reacție în care atletul își propune să câștige mai mult timp un efort superior la start.

fond: cursa de 10 000 m și maratonul, care necesită un maximum de rezistență.

rezistență: capacitatea de a depune cât mai mult timp un efort mediu.

semifond: alergări între 800 și 5 000 m. La semifond, rezistența trebuie dublată de viteză.

sprint: accelerate brușcă realizată de atlet în cursă, cel mai adesea în final.

viteză: capacitate motorică care permite realizarea a cât mai multor mesurări în cât mai puțin timp. Viteza este cunoscută prin competițiile sprinterilor, atletii care aleg să concureze la 100, 200 și 400 m plat, în cele de garduri și sărituri, fiind prima legată de forța individuală.

Omul își depășește limitele
Successul atletismului este asociat îndelungatei sale istorii de competiții, diversității și simplității acestora. De la probele de viteză de 100, 200 și 400 m, la cele de semifond, care acoperă

Femeile participă la cursa de 3 000 m obstacole în toate competițiile internaționale, mai puțin la JO.

La aruncări (găle, aruncător de greutate), esențial este să imprimi obiectului viteza cea mai mare.

Săritura cu prâjină este o specialitate „aeriană” a atletismului.

Mai repede, mai sus, mai departe
Programul JO ateniene din 1896 includea cursele de 100, 400, 800 și 1 500 m plat, maratonul și 110 m garduri. Specialitățile „aeriene” erau săritura în înălțime, cu prâjină, în lungime și triplușaltul. Aruncarea greutății și a discului completau lista disciplinelor atletice olimpice. Cu fiecare ediție, programul olimpic s-a îmbogățit cu probe noi; la viteză, cursa de 200 m a fost disputată prima dată, ca și 400 m garduri, la a doua

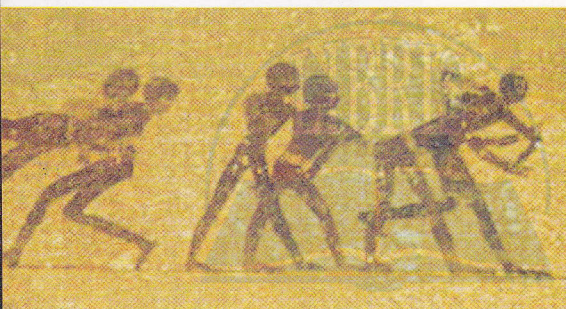
s-a introdus alergarea de 3 000 m obstacole, o probă specială, combinând cursa pe pistă cu crosul. În 1932 și-a făcut intrarea marșul sportiv, până atunci pe nedrept ignorat. În privința săfetei, cea de 4 x 400 m datează din 1908 (JO din Londra), dar cea de 4 x 100 m n-a fost introdusă decât peste patru ani. Ediția din 1912, Stockholm, este asociată apariției celor zece probe ale decatlonului pentru bărbați. Inovațiile cele mai recente se referă în esență la readaptarea programului pentru femei; de exemplu, introducerea în programul olimpic a heptatlonului, competiție combinată alcătuită din șapte probe, lansată în 1984, la JO din Los Angeles. După numeroase modificări (de plăci, desființarea unor probe ca săritura în înălțime și în lungime de pe loc, care au figurat în program între 1900 și 1912), azi programul olimpic cuprinde douăzeci și patru de probe pentru bărbați. Ele sunt: alergări pe teren plat (100, 200, 400, 800, 1 500, 5 000, 10 000 m, maraton și stăfetele 4 x 100 și 4 x 400 m), alergări peste obstacole (110 și 400 m garduri, cursa de 3 000 m obstacole), marș (20 și 50 km), sărituri (înălțime, lungime, cu prâjină și triplușalt), aruncări (disc, suliță, ciocan, greutate) și decatlon. Probele pentru femei sunt cu două mai puține; nu se dispută 3 000 m obstacole și 50 km marș (marșul de 20 km este înlocuit cu cel de 10 km). Alte diferențe față de programul bărbaților: heptatlon în loc de decatlon și 100 m garduri în loc de 110 m.

Primul „maraton” din istorie
În anul 490 î. Hr., regele Persele era decis să cucerească Grecia. Mobilizați la Maraton, soldații greci au participat caorecum resemnați la bătălia decisivă; practic, părea imposibil să poată rezista forței atacului persan. Totuși, ei au învins. Pentru a anunța victoria, soldatul ateniian Philippide a alergat nebunșie cel 42 km care despărțeau Maratonul de Atena. După ce i-a anunțat pe ateniieni, el a căzut mort de oboseală! Proba sportivă a maratonului (42,195 km), introdusă la JO din Atena, 1896, omagiea reușita lui. În imaginea de mai sus, startul celebrului maraton anual din New York.

Minidicționarul
definește cuvinte importante, care apar în text cu litere aldine.

Legenda
explică ilustrația.

Titlul paragrafului
Fiecare paragraf dezvoltă un aspect fundamental al subiectului.

C u p

Sportul în istorie 6

Sporturi individuale 20

■ **Omul și sportul** 8
Sportivii Antichității 10

■ **Declin și renaștere** 12
Englezii reglementează sportul 14
Jocurile Olimpice moderne 16
Satul olimpic 18

■ **Atletism** 22
 Alergări 24
Sărituri și aruncări 26

■ **Haltere** 28

■ **Box** 30

■ **Judo** 32

■ **Lupte** 34

■ **Scrimă** 36

■ **Gimnastică** 38

■ **Tenis** 40

■ **Tenis de masă** 42

■ **Ciclism** 44

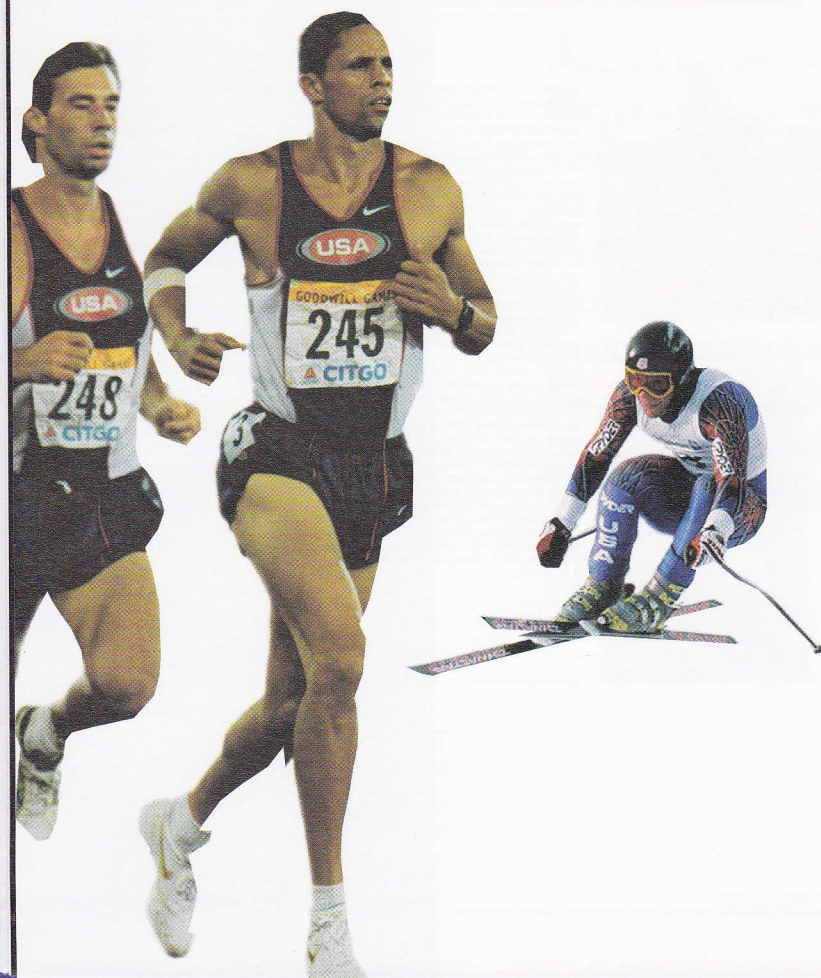
■ **Sărituri în apă** 46

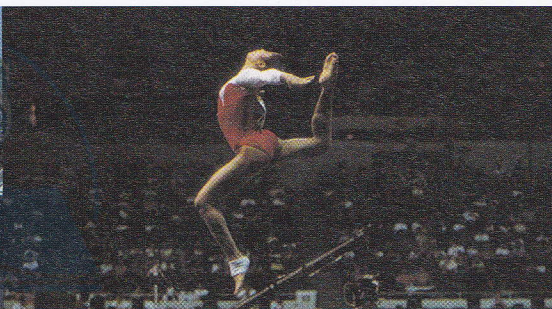
■ **Natație** 48

■ **Iahting** 50

■ **Canotaj** 52

Sport și destindere 54

i

n

s

Sporturi de echipă

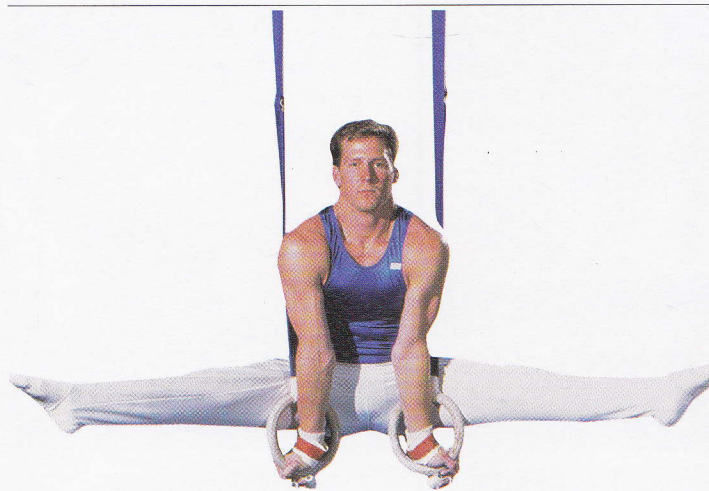
56

Alte sporturi

74

■ Fotbal	58
■ <i>Rugbi</i>	60
■ Baschet	62
■ Handbal	64
■ Volei	66
■ Polo pe apă	68
■ Hochei	70
■ Base-ball	72

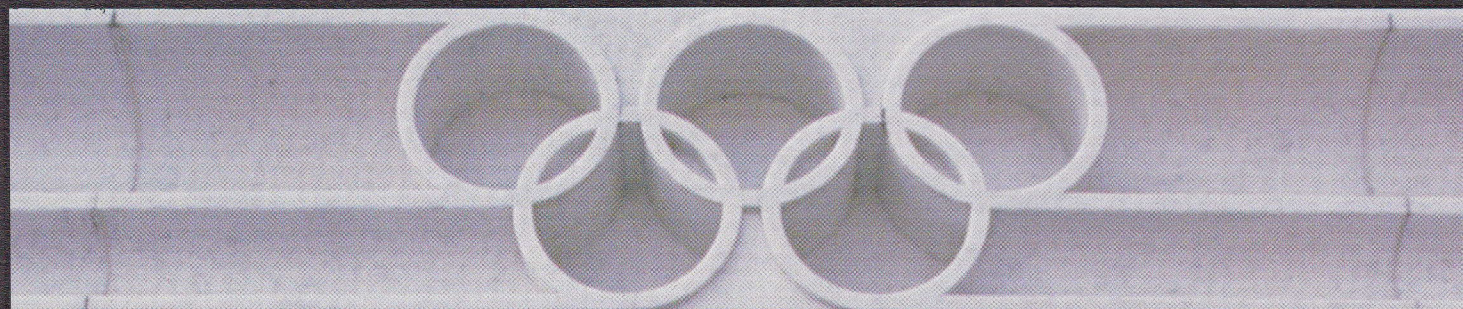
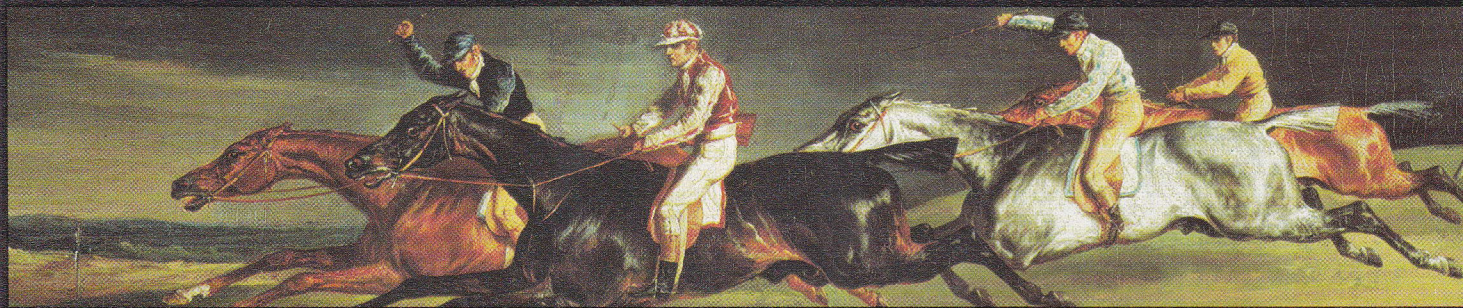
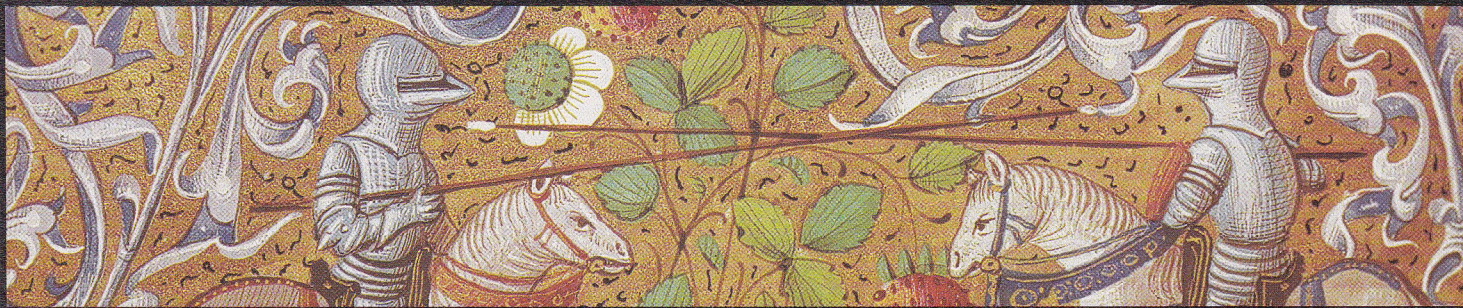
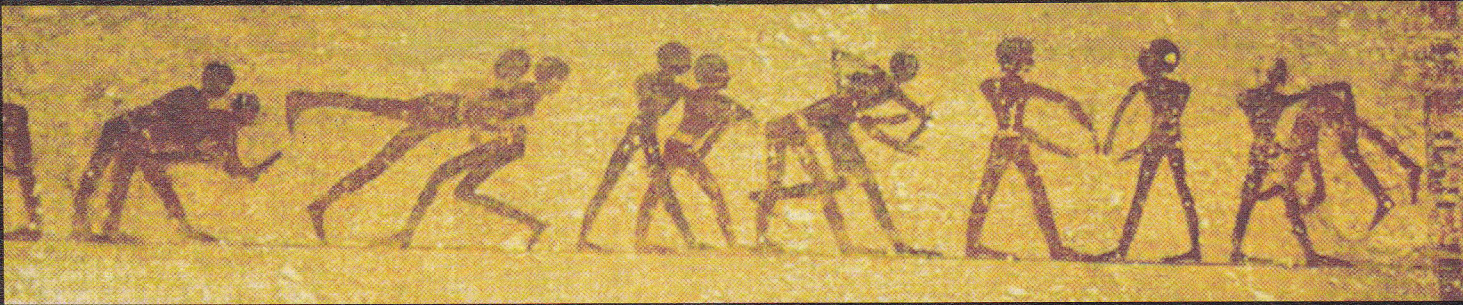
■ Călărie	76
■ Patinaj	78
■ Schi alpin	80
■ Schi fond	82
■ Bob	84
■ Automobilism	86
■ Triatlon	88

■ Sporturi extreme	90
■ Știați că?...	92
■ Indice	94

Sportul

în istorie

8

Omul și sportul

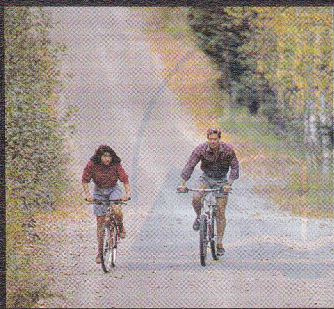
Depășirea obstacolelor naturale. Jocuri sacre.
Amatori și profesioniști.

12

Declin și renaștere

Sportul la sfârșitul Antichității și în Evul Mediu.
Renașterea. Cai și călăreți.
Jocurile Olimpice moderne: revenirea la origine.
Sport și politică.

**Activitate spectaculoasă urmărită de milioane de pa
sionați, mijloc de dezvoltare a calităților fizice sau
simplă distracție, sportul, ale cărui origini sunt stră
vechi, îmbracă multiple aspecte.**

Omul și sportul

- ✧ **competiție:** întrecere sportivă la care participă echipe sau concurenți.
- ✧ **herald:** persoană care anunță știrile importante, transmite mesaje și dirijează ceremoniile, jocurile.
- ✧ **jogging:** alergare regulată, cu pași mici și ritm lent.
- ✧ **performanță:** rezultat obținut de un sportiv într-o probă. Performanța poate fi și cifra ce măsoară acest rezultat.
- ✧ **purtătorul flăcării:** sportivul care poartă flacăra olimpică.
- ✧ **rezistență:** capacitatea de a depune cât mai mult timp un efort mediu.

Parcurile citadine, ca acesta din Toronto, Canada, sunt locuri privilegiate pentru jogging.

Incontestabil, un campion olimpic, selecționat cu grijă și antrenat ani de zile pentru a-și îmbunătăți performanțele, este un sportiv. Sportiv este însă și liceanul care-și dedică timpul liber disputării meciurilor de fotbal, sau funcționarul care-și „menține forma“ făcând gimnastică sau stretching, jogging, marșuri ori ciclism.

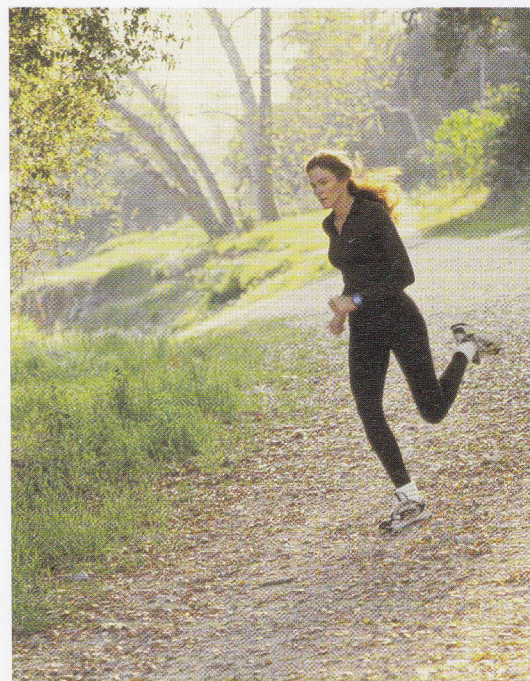
Folosirea corpului

În ciuda relativei sale fragilități fizice, omul s-a dovedit superior altor specii animale. Pentru a supraviețui într-o natură adesea ostilă, el a trebuit să-și utilizeze mai bine resursele corpului, ca să-și dezvolte forța, suplețea și **rezistența**. Pentru a-și câștiga hrana, a depăși obstacole sau a-și înfrunta inamicii, a învățat să alerge, să se cațăre, să sară, să azvârle, să se lupte. Treptat, a început să prindă gustul acestor activități și, în curând, le-a abordat numai pentru plăcerea **performanței** și a **competiției**. Acestea au fost primele manifestări ale sportului, care s-au răspândit rapid în toate tipurile de societăți.

În Antichitate, existau două tipuri de exerciții fizice: cele strict militare și jocurile sportive cu caracter religios. Cu timpul, sportul și-a pierdut caracterul religios, devenind un sistem educativ sau doar o distracție. În Evul Mediu, în Europa au apărut sporturile colective, cum ar fi jocul cu mingea. Atletismul, deși practicat de greci și de romani, a rămas mult timp ignorat.

Simțul efortului

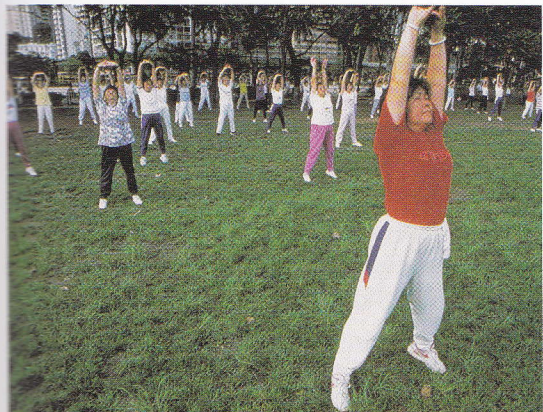
Practicarea sportului s-a organizat în secolul al XIX-lea, în mare parte sub influența englezilor. Inițial rezervate unei minorități, sporturile au devenit tot mai populare și azi sunt practicate de milioane de oameni. În societățile dezvoltate, ocaziile de a-ți cheltui energia fizică sunt rare. Practicarea sportului permite regăsirea echilibrului spiritual și mental:

Alergarea este o activitate ce ne ajută să ne menținem în formă.

Excelent exercițiu fizic, drumeția montană oferă ocazia contactului cu natura.

Stretching este o tehnică de întreținere a mușchilor practică și de vârstnici.

simțul efortului, respectarea regulilor, spiritul de echipă, înfruntarea între adversari, acceptarea înfrângerii, viața în colectiv. Toate sunt la fel de importante ca și reușita fizică.

Idolii stadioanelor

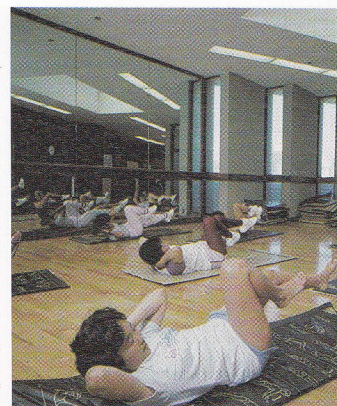
Integrat în sistemele de educație și încurajat de toate tipurile de guvernare, sportul a prilejuit confruntări de excepție.

El are o deosebită importanță socială, deoarece intervine simultan în formarea tinerilor și în raporturile dintre colectivități. Prestigiul campionilor se răsfrânge asupra orașelor și națiunilor pe care le reprezintă. Sportul creează astfel o nouă categorie de „eroi“.

Amatori și profesioniști

Diferența dintre amatori și profesioniști este adesea greu de stabilit. Teoretic, profesioniștii sunt cei care-și câștigă traiul prin sport. Pe de altă parte, amatorii practică sportul în afara meseriei lor. Totuși anumite competiții de prestigiu, rezervate, în principiu, doar amatorilor (ca Olimpiadele), necesită pregătiri intense, ce nu lasă loc altor activități. Mulți campioni trebuie astfel să ocolească regula: ei au o meserie aparentă (student, consilier etc.), dar își folosesc tot timpul pentru a se antrena.

Bicicleta solidă și agilitatea ciclistului: cu mountain-bike poți merge oriunde. ▼

Minte sănătoasă în corp sănătos

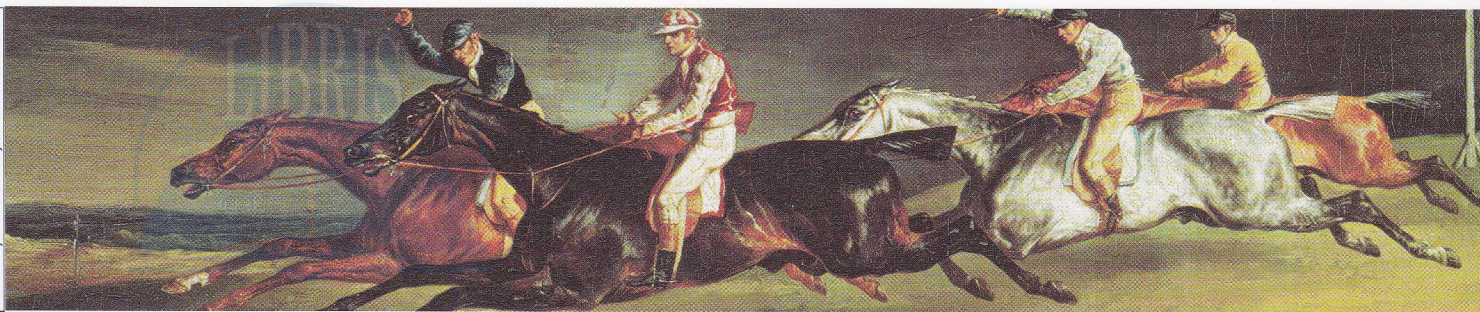
„Mens sana in corpore sana“ spuneau romanii.

De fapt, nici un om nu stă complet nemișcat pentru un timp mai lung decât cel necesar odihnei.

Am suferi dacă exigențele vieții moderne (studiile sau munca) ne-ar obliga la o imobilitate prelungită.

Pentru a răspunde nevoii naturale de mișcare, unii străbat bulevardele, la cumpărături, alții practică golf, gimnastică (în imaginea de mai sus), călărie etc.

Există însă și persoane care se dedică integral activității fizice și optează să devină sportivi profesioniști. Din cele mai îndepărtate timpuri, mișcarea și sportul au făcut întotdeauna parte din modul de viață al oamenilor.

Derbiul Epsom, cea mai importantă cursă de cai din Anglia (rezervată mânjilor de trei ani), pictat de Théodore Géricault în 1821.

Englezii reglementează sportul

Anglia, țara sportului

Între secolele XVII și XVIII, călătorii întorși din Anglia povesteau despre pasiunea englezilor pentru luptele dintre animale. Progresul și bogăția aduse de revoluția industrială din secolul al XIX-lea au făcut restul, transformând Anglia în patria sportului.

Printre primele discipline ce s-au afirmat, găsim cursele de cai, devenite de atunci un patrimoniu al tuturor englezilor.

Și azi, hipodromul este un loc sacru al sportului britanic, frecventat chiar și de familia regală (în imaginea de mai sus). Hocheiul (pe iarbă, pe zgură sau pe gheață), sport de echipă constând din trimiterea în poarta adversă a pucului (sau a mingii) cu ajutorul unei crose, s-a născut tot în Anglia. Deja practicat în secolul al XVIII-lea, el a cunoscut primele reglementări în 1886, prin crearea *Asociației Engleze de Hochei*.

Competițiile și jocurile existau de mii de ani, însă nimeni nu s-a preocupat vreodată să atribuie fiecărui joc reguli precise și constante, valabile în toată lumea. Lucrul acesta l-au făcut englezii în secolul al XIX-lea. Așa s-a născut sportul modern.

Sporturi comune în toate țările

La sfârșitul Evului Mediu, sportul era un ansamblu de activități fără definiții și norme precise. Fiecare sat avea preferințele sale și urma propriile sale reguli, situație care nu putea favoriza răspândirea practicării sportului, ca în zilele noastre. Numai reglementările comune au permis o unificare în toate țările de pe glob. Astăzi nu mai e de mirare că sportul pasionează milioane de oameni din toată lumea, iar manifestări de felul Campionatului Mondial de fotbal atrag miliarde de telespectatori. Din Europa în Asia și din Australia în America toată lumea știe cum să joace fotbal, pentru că toți cunosc regulile. Dar la originea evoluției sportului la scară mondială găsim aceeași influență – cea a Angliei, în secolul al XIX-lea. În momentul revoluției industriale,

Hocheiul pe iarbă este foarte practicat în India, Pakistan și în alte foste colonii britanice din Asia.

englezii au creat practic bazele sportului modern. Moștenitori ai unei tradiții sportive importante, dar lipsite de reguli consecvente, ei le-au sistematizat, reformulând un ansamblu de reguli clare pentru toți; fotbalul, rugbiul, poloul și multe alte sporturi de echipă practicate în toată lumea au beneficiat de acest efort. În **colegiile** (universitățile) britanice s-au născut și alte sporturi:

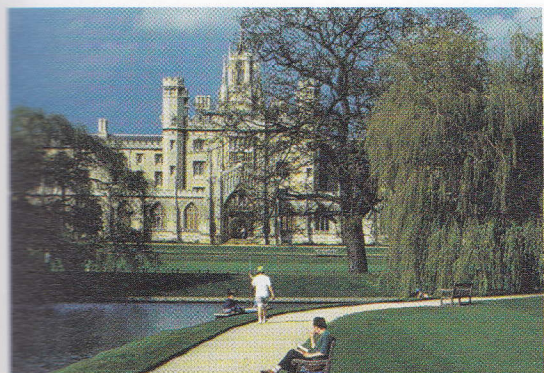
săritura în lungime,
triplusaltul, cursa de
obstacole și
cursele hipice.
În același

Polo, descoperit de englezi în India, este o combinație între hochei și echitație.

Concurs de canotaj, la aniversarea a 550 de ani de la înființarea celebrului colegiu al aristocrației britanice, Eton.

Orașul universitar Cambridge are 23 de colegii; cel mai vechi datează din 1284.

timp, tot în Anglia, s-au introdus accesoriile: mănușile de box, porțile sau primele vâsle pentru canotaj. Aceiași englezi au fixat dimensiunile terenurilor de competiție și echipamentele.

Sporturi pentru toți

Anglia revoluției industriale a schimbat lumea. Industriile ei și-au imprimat ritmul unei vieți moderne, bazate pe principiile producției în serie. Noua concepție despre sport s-a înscris perfect în acest progres,

reflectând transformările din societate. Activitatea fizică n-a mai fost un divertisment pentru aristocrați, ci a devenit un mod de destindere accesibil tuturor. Pe de altă parte, grație cronometrului, performanțele sportive au putut fi măsurate peste tot în același fel și au devenit astfel comparabile. Practicarea sportului s-a organizat: s-au născut cluburi, federații sportive pe discipline și competiții.

Sportul și banii

Evoluția aceasta a dus în același timp la dezvoltarea unui fenomen tipic britanic: pariurile. În Anglia secolului al XIX-lea, sportul și banii erau deja asociați. Azi sportul a devenit o adevărată industrie mondială, implicând sume foarte mari, prin publicitate și televiziune.

Pariurile, ce pasiune!

Gustul englezilor pentru pariuri este foarte vechi. În 1709, un bărbat de șaiszeci și patru de ani a pariat pe 100 de lire sterline că va străbate fără oprire 480 km prin Hyde Park, celebrul parc londonez de 160 ha din vestul Tamisei, și a câștigat. Tot la Londra s-a ajuns să se parieze pe o fetiță de optsprezece luni. Micuța trebuia să parcurgă pe jos o stradă lungă de aproape 1 km în mai puțin de 30 de minute. Ea a izbutit! Se pot cita numeroase exemple comparabile, bazate pe aceeași idee: pariul este un joc asociat sportului. Pariurile au dat naștere unei profesii: un bookmaker (în imaginea de mai sus) primește și efectuează pariurile.

▼ Echipa de rugbi a unui colegiu britanic.

